

НЕВИЖДАНИ АКАДЕМИЦИ

АО

**TERRY PRATCHETT
UNSEEN ACADEMICALS**

© Terry and Lyn Pratchett, 2009

First published in 2009 by Transworld Publishers.

Transworld Publishers is part of the

Penguin Random House group of companies

illustrations copyright © Paul Kidby

DISCWORLD® is a trade mark registered by Terry Pratchett

All rights reserved.

Тази творба е художествено произведение. Описаните имена, персонажи, места и случки са продукт на въображението на автора. Всички изказвания, случки, описания, информация и материали от всякакъв друг вид, съдържащи се в произведението, са само и единствено с цел забавление и не трябва да се разчита на тяхната точност, нито да бъдат правени опити да бъдат възпроизведени, тъй като това може да доведе до наранявания. Всички права запазени. Никаква част от тази книга не може да бъде ползвана или възпроизвеждана без изричното знание и писменото позволение на издателя.

НЕВИЖДАНИ АКАДЕМИЦИ

© Архонт – О, 2023

Всички права запазени.

Автор: © Тери Пратчет

Илюстрации: © Пол Кидби

Превод: © Катя Анчева

Редактор: Весела Петрова

Коректор: Лора Бранева

Предпечат: Студиото на А

Издател: Архонт – О

Английска, второ издание

ISBN 978-954-422-134-8

ТЕРИ ПРАГЧЕТ

НЕВИЖДАНИ
АКАДЕМИЦИ

София, 2023

Тази книга е посветена на Роб Уилкинс, който набра повечето от нея и имаше добрата воля да се смее от време на време.

И на Колин Смит за поощренията.

Напевът за богинята Педестриана е пародия на чудесната поема на Ралф Уолдо Емерсън „Брахма“, но вие, разбира се, бездруго си го знаете.

В кралския музей на изкуствата в Анкх-Морпорк настъпи полунощ*.

На новия служител Рудолф Разпилени му минаваше през ума горе-долу на всяка минута,

* Формално погледнато, формата на управление в Анкх-Морпорк е тирания, което не винаги е същото като монархия, и всъщност дори званието „тиранин“ е донякъде предефинирано от титуляра лорд Ветинари като единствената форма на демокрация, която върши работа. Всеки има право на глас, освен ако не бъде лишен от такова поради възрастови ограничения или факта, че не е лорд Ветинари.

И все пак системата наистина върши работа. Това дразни редица хора, които някак си усещат, че не би трябвало да е така, и ратуват за монарх, чиято титла се пада по рождение, наместо някой, който е постигнал положението си чрез хитрост, дълбоко вникване в човешката психика, изумителна дипломация, известни успехи с триръбата си кама и – по всеобщо мнение – ум като фино настроен циркуляр.**

Тя, короната, бездруго си беше останала, както обикновено става с короните – мъдреше се начело на Пощата и на Кралската банка, че и на Монетния двор и не на последно място във въргалящото се, дърлещо се, ревящо съзнание на самия град. В този мрак живеят много неща. Има какви ли не видове мрак и какви ли не неща, които го населяват, оковани, заточени, загубени или скрити в него. Те понякога се измъкват оттам. Понякога просто изпадат по случайност. А понякога чисто и просто не ги свърта там.

** Третото предложение, а именно градът да бъде управляван от избрани почетни членове на обществото, които да обещаят да не се надуват или да не предават общественото доверие на всяка крачка, моментално стана предмет на вариететни шеги из целия град.

че като цяло може би беше добра идея да признае на уредника за страха си от тъмното, от странни шумове и, както вече установи, от абсолютно всичко, което можеше да види (а в тази връзка и да не види), чуе, подуши и усети как се катери по гърба му през безкрайните часове нощна стража. Нямаше полза да си повтаря, че всичко тук вътре е умряло. Това изобщо не помагаше. Просто означаваше, че той се откроява.

И тогава чу изхлипването. По-добре да беше чул писък. Тогава поне щеше да е сигурен, че чува писък. Доловиш ли слабо изхлипване, трябва да слухтиш в очакване, понеже не можеш да бъдеш сигурен.

Той вдигна фенера си с трепереща ръка. Тук не биваше да има жива душа. Всичко беше здраво заключено. Никой не можеше да влезе. Или – сега като се замисли – да излезе. Доця му се *да не се* беше замислил.

Намираше се в приземието, а то не беше сред най-страховитите места от обхода му. Съдържаха предимно стари лавици и скринове, пълни с неща, които бяха почти, но категорично не съвсем изхвърлени. Музеите не обичат да се изхвърля нищо, та да не би по-късно то да се окаже много важно.

Още едно изхлипване и звук като стържене по... керамика?

Плъх, значи, някъде по задните лавици? Ама плъховете май не хлипат, а?

– Слушай, хич не ща да се вра там да те пипна! – викна Разпилени с дълбока искреност.

И лавиците експлодираха. Стори му се, сякаш парченцата керамика и статуи се пръснаха към него на забавен кадър. Той падна възнак, а ударната вълна над главата му се блъсна в лавиците от срещнатата страна и ги помете.

Неспособен да помръдне, Разпилени остана да лежи на пода в мрака, очаквайки всеки миг да го разкъсат фантомите, извиращи от въображението му.

Дневната смяна го откри там на сутринта, дълбоко заспал и покрит с прах. Изслушаха любезно обърканите му обяснения, проявиха деликатност и стигнаха до съгласие, че на темперамента му би подходжала по-различна кариера. Зачудиха се известно време какво ли му се върти в главата, понеже нощните стражи по принцип са си доста озадачаващи типове, но скоро го забравиха... заради находката.

Впоследствие господин Разпилени започна работа в магазин за домашни любимци на Хлъзгавите стълби, но след три дни напусна, понеже начинът, по който котенцата се вторачваха в него, му причиняваше кошмари. Светът може да е много жесток към някои хора. Той обаче пред никого не обели ни дума за божествено искрящата дама, която държеше топка над главата си и му се усмихна, преди да изчезне. Не искаше хората да го мислят за някакъв особняк.

Но май е време да си поговорим за легла. Лектрологията, т.е. науката за изучаване на леглото и прилежащата му среда, може да бъде изключително полезна и да ви каже много неща за собственика, па макар и само това, че той е доста буден и се справя артистично със сглобките.

Леглото на архиканцлер Ридкъли от Невидимия университет например е, меко казано, легло и половина, понеже е с балдахин на осем колони. Включва скромна библиотека и минибар, както и умело вградено цукало с капак, цялото от махагон и месинг, спестяващо дългите студени нощни кросове със съпътстващ риск от препъване в чехли, празни бутилки, обувца и всякакви останали препятствия, изникващи в тъмното пред човек, комуто остава само да се моли следващото нещо, в което си удари крака, да е порцеланово или поне лесно за почистване.

Постелята на Тревър Наверни е къде ли не: на нечий приятелски под, сред сламата на всяка незаклучена конюшня (което по принцип е доста по-благоуханен вариант) или в някоя празна къща (макар че са доста кът напоследък). Понякога спи и на работното си място (но е винаги нащрек, защото старият Смеймс май *изобщо* не мигва и току-виж, го сгацил). Трев може да спи навсякъде. И го прави.

Гленда спи на стар железен креват*, чиито пружини и дюшек в течение на годините лека-полека са се приспособили към нейните форми, щедро хлътвайки надолу. Провисналото дъно е повдигнато от пода с купчина много евтини пожълтели романчета от вида, при които думата „корсаж“ просто си иде естествено. Гленда направо щеше да умре, ако някой ги открие, или вероятно този някой щеше да умре, ако тя открие, че ги е открил. По принцип на възглавницата ѝ стои доста престаряло плюшено мече, наричано господин Треперушко.

По традиция, в контекста на патоса, подобно мече би трябвало да има само едно око, но поради шивашка грешка още от детството на Гленда, всъщност има три и е по-просветлено от средностатистическото мече.

Леглото на Джулиет Тулуп е прехвалено от майка ѝ като достойно за принцеса и е горе-долу като това на архиканцлера, макар че по-скоро долу, тъй като представлява някакви тънки перденца около доста тесен и доста евтин креват. Майка ѝ вече не е сред живите.

* Тоест Гленда се води, че спи на стар железен креват, но в действителност повечето сън си го взема в едно огромно старо кресло в Нощната кухня, където почти е овладяла изкуството да живее, без изобщо да се наспи както трябва. Между възглавниците на това кресло са се наврели толкова много трохи, лъжици, остатъци от тесто за пирози, книжки и разлети напитки, че като нищо може да приютява малка процъфтяваща цивилизация.

Това може да се заключи от факта, че креватът, явно продънил се под тежестта на подрастващото момиче, е подпрян отдолу с каси от бира. Една майка щеше да се погрижи поне да ги боядиса, както всичко останало в стаята, в розово с украса от малки корончици.

Господин Хаху едва след седмата си година откри, че има мебели, специално предназначени за спане, поне за някои люде.

Беше два часът сутринта. В древните коридори и сводести галерии на Невидимия университет цареше пълна тишина. Тишина тегнеше в Библиотеката. Тишина изпълваше залите. Беше толкова наситена тишина, че чак се чуваше. Накъдето и да плъзнеше, запушваше ушите с невидими тапи.

Пльонг!

Мимолетният звук отлетя – миг течно злато в стигийско мъртвило.

Тишината отново се възцари над стълбището, докато не я наруши тътренето на официалните чехли с дебела подметка на Смеймс, онзи по свещите, който обикаляше през дългата нощ от един свещник на друг и ги зареждаше от официалния си кош. Тази вечер му помагаше и един окапвач (макар че, съдейки по периодичното му сумтене, не достатъчно читав).

Наричаха го „онзи по свещите“, защото когато съответната длъжност била създадена преди близо две хиляди години, така била вписана в

университетските книжа. Да се поддържат заредени свещниците и най-вече канделабрите на Университета, беше безкрайна работа. Тя всъщност беше най-важната според онзи по свещите. Е, под натиск Смеймс би признал, че освен свещите има и разни мъже в островърхи шапки, но те идваха и си отиваха, и най-вече само се пречкаха. Невидимият университет не изобилстваше от прозорци и без онзи по свещите щеше да потъне в мрак за няма и ден. Мисълта, че магьосниците щяха просто да излязат навън и да наемат среднабъбващата гмеждруг, способен да изкачва стълби с пълни със свещи джобове, изобщо не му минаваше през ума. Той беше незаменим, също както и всички онези по свещите преди него.

Ето че зад гърба му се разнесе дрънчене от разгъването на официалната подвижна стълба.

Той се извъртя и изсъска:

– Дръж я здраво тая проклетия!

– Съжалявам, господарю! – сконфузи се временният чирак, мъчейки се да овладее хлъзгавото, трошащо пръсти чудовище, в което всяка стъгаема стълба се превръща при първа възможност, а често и без да чака възможност.

– И не вдигай шум! – кресна Смеймс. – Искаш ли цял живот да си останеш окапвач?

– Ами на мен всъщност доста ми допада да бъда окапвач, сър...

– Ха! Липсата на амбиция е проклятието на трудовата класа! Я ми го дай това!

Онзи по свещите посегна към стълбата тъкмо когато злощастният му асистент я затвори.

– Съжалявам, сър...

– Винаги има място за още един топяч на фитили, да знаеш – изръмжа Смеймс, духайки върху кокалчетата на пръстите си.

– Така е, сър.

Онзи по свещите се втрени в сивото, кръгло, простодушно лице. То имаше непоклатимо дружелюбен израз, който беше много смущаващ, особено когато човек знае какво стои пред него. И да, Смеймс знаеше какво стои пред него, но не и как му е името.

– Как ти беше името? Не мога да помня имената на *всички*.

– Хаху, господин Смеймс. С „у“ накрая.

– Да не мислиш, че у-то помага, а?

– Всъщност не, сър.

– Къде е Трев? Той трябваше да е на смяна нощеска.

– Много е болен, сър. Помоли ме да го заместя.

Онзи по свещите изсумтя.

– За да работиш над подземията, не трябва да изглеждаш като плашило, Хахо!

– Хаху, сър. Съжалявам, сър. По рождение си изглеждам като плашило, сър.

– Е, сега поне няма кой да те гледа тук – примири се Смеймс. – Добре, следвай ме и се опитай да не изглеждаш толкова... така де, просто се опитай да не изглеждаш.

– Да, господарю, но мисля, че...

– Не ти се плаща да мислиш, млади... човече.

– Ще се постарая да не го правя, господарю.

Две минути по-късно Смеймс стоеше пред Императора, наблюдаван от задоволително смаяния Хаху.

Планина от сребристосив восък почти изпълаваше самотното кръстовище от каменни коридори. Пламъкът на тази свещ, очевидно прераснала в мегасвещ от останките на стотици и хиляди други свещи, които се бяха стичали и споили в едно грамадно цяло, сега блещукаше почти до тавана, твърде високо, за да осветява добре.

Смеймс изпъчи гърди. Стоеше пред самата История.

– Забележи, Хахо!

– Да, сър. Забелязвам, сър. Казвам се Хаху, сър.

– Две хиляди години ни гледат от висотата на тази свещ, Хахо. Теб, естествено, по-отвисоко, отколкото мен.

– Безусловно, сър. Поздравления, сър.

Смеймс впи очи в кръглото дружелюбно лице и откри в него единствено усърден ентузиазъм, който беше почти плашещ.

Той изсумтя, след което разгъна стълбата, като само веднъж си прещипа палеца, и внимателно се покатери чак до върха ѝ. От тази стартова точка поколения неговии предшественици бяха дълбали и поддържали стъпала нагоре по обърнатото към главината лице на гиганта.

– Оплакни очи с тази гледка, момко – подвикна той надолу, приземното му злонравие някак смекчено от това съприкосновение с

величието. – Някой ден може ти да си... човекът, който ще изкачва този свят восък!

Лицето на Хаху за момент доби измъчен вид от усилието да прикрие изражението на младеж, който сериозно се надява бъдещето му да не се свежда до една грамадна свещ. Тъй като беше млад, Хаху не изпитваше чак такава почит пред възрастта, каквата е присъща най-вече за възрастните. Но бодрата му, малко неестествена усмивка се върна. Никога не отсъстваше за дълго.

– Да, сър – отвърна той на принципа, че това обикновено върши работа.

Някои хора твърдяха, че Императорът бил запален в самото навечерие на основаването на НУ и оттогава не бил угасвал. Не ще и дума, Императорът беше огромен. Беше онова, което се получава, когато всяка нощ в течение на вероятно две хиляди години палиш нова дебела свещ от просветващата угарка на последната и я забиваш здраво в топлия восък. Свещникът, естествено, вече изобщо не се виждаше. Беше останал някъде под огромната купчина восъчни напластявания на по-долния етаж.

Преди около хиляда години бяха направили голяма дупка в тавана на долния коридор и Императорът вече се извисяваше на пет метра над него. Общо представляваше над единадесет метра чиста, неподправена, естествено окапала свещ. Това изпълваше Смеймс с гордост. Той беше пазителят на свещта, която никога не угасваше. Тя беше пример за всеки,